

their division into periods is offered, is carried out in the article. Basic questions, spores, and also those decisions that succeeded to be attained to the ambassadors, proceeded round that, are shortly outlined.

Attention is separately accented on the feature of raising of the Ukrainian problem on the different stages of voice process, and also on participating of representatives Cossack Ukraine in ambassadorial conventions.

Key words: the «Ukrainian question», negotiations, ambassadorial commission, Moscow, Warsaw.

Отримано: 12.11.2014

УДК 327.39(477)

Т. В. Ігнат'єва

ГЕОПОЛІТИЧНІ ВІСІ ЄВРАЗІЙСЬКОЇ ГЕОПОЛІТИКИ (ЕВОЛЮЦІЯ ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ) ТА УКРАЇНА

Після розпаду біполярної системи, глобальний світ перебуває у стадії турбулентності, яка залишається основною тенденцією XXI століття. Крім того, перебіг відносин між Україною та Російською Федерацією 2014 – початку 2015 рр. мають безпосередній вплив на процес утворення нової архітекτονіки міжнародних відносин, формування нових геополітичних процесів розвитку. В сучасних умовах набуває актуальності пошук кожною країною своєї власної геостратегії.

Визначення геополітичного становища України через дослідження основних осей євразійської геополітики формує мету статті. Її завдання: аналіз напрацювань вітчизняних науковців щодо сучасної геостратегії нашої держави; розкриття змісту «геополітична вісь», опираючись на її трактування класиками геополітики та сучасними науковцями; дослідження процесів розвитку українських земель у геополітичні інтереси сусідніх держав (різних історичних епох), а відтак, їх включення у різні геополітичні осі.

З класичної точки зору географічна вісь історії – це внутрішньоконтинентальні євразійські території – Heartland (Росія), навколо яких відбувається просторова динаміка історичного розвитку (Х. Маккіндер), або – приберегові зони, які мають контролювати імпульси Heartland – Rimland (Євразії з російським ядром) (Н. Спайкмен).

Переосмислення змісту категорії «геополітична вісь» належить Зб. Бжезінському, який вважає, що – це держави важливість яких в регіональній та світовій політиці визначається їхнім уразливим місцезонаціонуванням і неможливістю самостійно проводити зовнішню політику, формувати міжнародні відносини. Роль геополітичних осей відіграють Україна, Азербайджан, Південна Корея, Туреччина та Іран.

Вся історія України стверджує, що її терени завжди знаходилися в центрі геополітичних подій в результаті яких були сформовані дві головні геополітичні осі: меридіональна (IX ст.; простягалася від устя Неві через Волхов і в басейн Дніпра, з'єднавши Балтійський регіон, насамперед, Скандинавію з Чорноморським басейном і Візантією) та широтна (приміром, литовсько-українська XIV ст., польсько-українська XVI–XVIII ст. тощо).

В XX – на початку XXI ст. Україна знаходилась і продовжує знаходитись на широтній геополітичній вісі з полюсами: Західна

Європа (Німеччина, Європа, ЄС) і РФ (Радянська Росія, СРСР). Постійна їх боротьба за континентальний вплив роблять терени України ареною воєнно-політичних змагань, вона стала однією з причин українсько-російського протистояння 2014 – початку 2015 рр. Залишаючись ядром цієї осі, наша держава приречена, за висловом Зб. Бжезінського, бути розмінною монетою у світовій «шахівниці».

Ключові слова: *біполярна система, глобальний світ, геополітика, геополітична вісь, геопростір, Україна.*

Система міжнародних відносин початку XXI ст. позначилась значними змінами і парадоксальними явищами в світовому геопросторі. З одного боку продовжують відбуватися започатковані раніше інтеграційні процеси, з іншого – посилюються центри світової сили, які намагаються зберегти свій вплив на політичні, економічні, геополітичні процеси планетарного рівня. Така боротьба протилежностей призводить до змагання між двома світовими тенденціями – формування багатополюсного чи однополюсного світу. Після розпаду біполярної системи, глобальний світ перебуває у стадії турбулентності, котра має завершитись створенням нової архітекτονіки міжнародних відносин, формуванням нових геополітичних вісей розвитку.

В сучасних умовах осмислення можливих шляхів розвитку, пошук кожною країною своєї власної геостратегії набуває актуальності, що безпосередньо стосується і української держави. Здобутки вітчизняних науковців-геополітиків у сфері зовнішньої політики та національної безпеки формують геостратегічні вектори розвитку України і мають прикладний характер. Приміром, М. Згуровський, Ю. Пахомов, А. Філіпенко [1], проаналізувавши сценарії розвитку головних центрів економічної сили (США, ЄС, Китаю, Японії, Росії, АСЕАН), намітили стратегічні напрямки і контури реалізації Україною своїх національних інтересів.

У монографії колективу авторів «Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти» під редакцією Ф. Рудича [2] досліджуються актуальні проблеми геополітичного виміру сучасної України.

Аналізу векторів геоекономічного співробітництва України (європейського, чорноморського тощо), геополітичної та геоекономічної трансформації її економічних ринків присвячені дослідження В. Дергачова [3].

Метою статті є визначення геополітичного становища України, опираючись на розташування основних осей євразійської геополітики.

Завданнями статті є аналіз напрацювань вітчизняних науковців щодо сучасної геостратегії нашої держави; розкриття змісту «геополітична вісь», опираючись на її трактування класиками геополітики та сучасними науковцями; дослідження процесу залучення українських земель у геополітичні інтереси сусідніх держав (різних історичних епох), а відтак, їх включення у різні геополітичні осі.

Для розуміння геополітичної еволюції світу дуже важливо визначити геополітичні вісі через які реалізовувалися геополітичні інтереси центрів сили того чи іншого історичного відрізка часу.

Засновник англо-американської, атлантичної школи геополітики Хелфорд Маккіндер ввів у науковий обіг термін «*географічна вісь історії*» (осьовий ареал чи хартленд – Heartland), який означає внутрішньоконтинентальні євразійські території, навколо яких відбувається просторова динаміка історичного розвитку.

Автор стверджував, що у світовій політиці величезний євразійський регіон є осьовим. Росія в історичному розвитку стала наступницею Монгольської імперії, тому вона мала політичний вплив на Фінляндію, Скандинавію, Польщу, Туреччину, Персію, Індію і Китай, який, за його переконанням, прирівнювався до набігів монгольський степовиків. В євразійському регіоні Росія займала центральне положення, подібно до того яке мала Німеччина у Європі, тому вона могла одночасно взаємодіяти в усіх напрямках, за виключенням Півночі [4].

Іншу точку зору на геополітичну вісь світу обґрунтував американський геополітик Ніколас Спайкмен. На його думку, нерухомий Хартленд (Євразія з російським ядром розвитку) не може надавати імпульси розвитку іншим територіям. Цю роль він відводив Рімленду (Rimland – приберегова зона, що проходить по вздовж кордонів Хартленду через Європу, Близький і Середній Схід, Індію та Китай) [5]. В розумінні вченого, Росія – центр Хартленду намагається контролювати Рімленд, тоді як США мають проводити політику стримування і блокування імпульсів континентальної держави.

Сучасне трактування терміну «*геополітична вісь*» знаходимо у численних політологічних словниках. Так, геополітична вісь – це територіальна структура, що формується магістральними транспортними комунікаціями, концентрацією міст, які призводить до формування специфічного національно-культурного середовища. Геополітичні осі можуть мати значні розміри і охоплювати території декількох держав або природних зон. Геополітична вісь – союз двох або більше держав, спрямований на досягнення геостратегічних цілей (приміром, вісь Берлін-Рим-Токіо перед початком Другої світової війни) [6].

Російський науковець В. Хачатуров, доводить, що *геополітична вісь* світу є результатом взаємозалежності світу. Необхідною умовою для формування вісі однієї державою є її могутність: воєнно-політична, економічна, культурна, моральна тощо. Дослідник пропонує хронологію формування геополітичних осей світу: 1) Гунська держава (I ст. до н.е. – сер. V ст.); 2) Золота Орда (сер. XIII – к. XV ст.); 3) Росія (1582–1922 рр.); 4) СРСР (1922–1991 рр.); СНГ (поч. з 1991 р.).

Відтак В. Хачатуров робить висновок, що геополітичною вісю є простір, який займали колишні республіки СРСР (Хартленд, у розумінні Х. Маккіндера). Геополітичним завданням сучасної Росії є відновлення єдиної держави на географічному просторі, тобто геополітичної осі світу [7].

Вся історія України переконливо стверджує, що наші терени завжди знаходилися в центрі геополітичних подій. Зміни регіональної української політики значною мірою залежали від спрямованості міжнародних євразійських вісєй, які пересікали територію України в різні історичні епохи. Зокрема, можна виділити дві головні геополітичні осі: меридіональну та широтну.

Північно-південна (меридіональна) вісь була сформована у Київській державі ще у IX ст. Вона проходила вздовж водних артерій: від устя Нєви через Волхов і в басейн Дніпра, з'єднавши Балтійський регіон, насамперед, Скандинавію з Чорноморським басейном і Візантією [8].

Відомий український політолог і письменник першої половини XX ст. Юрій Липа писав, що Північно-південна вісь є основою. Так ще Я. Мудрий намагався побудувати свою державу від «моря до моря» [9]. Ця вісь є ключем для розуміння орієнтації українських життєвих інтересів. Можливо, і сучасна опора на південні країни, стане шансом подолання економічної залежності України від Росії.

Балтійсько-Чорноморська вісь має свої історичні напрацювання та особливості. Перша вісь цієї спрямованості протягнулась «із варяг у греки» (хоча правильно було б назвати – із греків у варяги) через значні водні комунікації, торгівлю тощо.

Україна мала вихід до Балтики і тоді, коли вона входила до складу Литви, Польщі (XIV–XVIII ст.) чи Російської імперії (з к. XVIII ст.). У зовнішній політиці гетьмани Б. Хмельницький і І. Мазєпа робили спроби створити воєнно-політичний союз із Скандинавію (Швецією). Численні водні комунікації та канали зв'язували українські терени із балтійським регіоном, а в другій половині XIX ст. до них приєднались залізниці [10, с.59].

Західно-східна (широтна) вісь існувала в різні історичні епохи. Приміром, литовсько-українська XIV ст., польсько-українська XVI–XVIII ст. Широтна та меридіональні вісі досить часто пересікалися [11, с.56–60].

Після падіння Золотої Орди (XV–XVI ст.) функції двох полюсів геостратегічних напівосей (північної і східної) зосередилися в Московському царстві. Сформувався так званий геополітичний трикутник, у центрі якого перебували українські землі: Польща – Московська держава, Московська держава (з XVIII ст. – імперія) – Османська імперія, Османська імперія – Польща (з 1569 р. – Річ Посполита). Геополітичним центром України другої половини XVIII ст. стали Запорозька Січ та Гетьманщина.

Таке структурування геополітичного напрямку зумовлювалося геополітичними інтересами – Скандинавія (північний-захід), Візантія (південь), Польща (захід). Цей геопростір із різними конфігураціями країн, культурно-національних регіонів вирізнявся постійністю прикладання зусиль.

В кінці XVIII ст. Російська імперія остаточно відсунувши своїх геополітичних противників (Порту Оттоманську і Річ Посполиту) та зруйнувавши залишки української державності (руйнування

Запорозької Січі 1775 р.), утвердилась на українських землях. Лише землі Галичини знаходились у складі Австро-Угорської імперії до 1918 р. [12].

На початку ХХ ст. українські землі знову зазнали геополітичних змін на Євразійському континенті. Відомі історичні події відновили в євразійському просторі дві геополітичні вісі: Захід-Схід (Західна Європа – Росія) та Північ-Південь (Росія – Середземне море чи Близький Схід).

На території Російської імперії внаслідок революції перших десятиліть ХХ ст. утворилася значна кількість держав, які для захисту своїх територій, політичних режимів змушені були воювати. Сусідні країни, використовуючи труднощі Радянської Росії, приєднали до себе значні території, в тому числі, західноукраїнські землі.

У 1917-1920 рр. молода українська держава стає центром (ядром) Західно-східної та Північно-південної осей. Але зусиллями східного (Москва) і західного (Варшава, країни Антанти) полюсів широтної вісі, УНР була знищена. Більшість українських земель опинились у складі Радянської Росії (СРСР), більшовицький уряд який зробив усе можливе задля масової покори українців (голодомор 30-х рр., масове переселення українців із західних областей у повоєнний період).

В 30-х рр. ХХ ст. західний полюс геовісі змістився у фашистську Німеччину, внаслідок чого українці опинилися між двома спочатку союзними, а згодом ворожими режимами: націонал-соціалістичним (Третій рейх) і більшовицьким (СРСР).

Переосмислення змісту категорії «*геополітична вісь*» належить відомому американському геополітику Зб. Бжезінському, який вважає, що – це держави, важливість яких в регіональній та світовій політиці визначається їхнім уразливим місцерозташуванням і неможливістю самостійно проводити зовнішню політику, формувати міжнародні відносини. А це, в свою чергу, мотивує різноманітний вплив на них активних геополітичних гравців (геополітичні гравці – це держави, що мають спроможність застосувати силу чи вплив поза своїми кордонами для зміни геополітичної конфігурації світу [13, с.40-41]).

Автор обґрунтовує, що геополітичні вісі визначаються: по-перше, географічним місцем розташуванням, яке у деяких випадках надає їм особливу роль або у наданні доступу до важливих районів, чи у відмові сильному геополітичному гравцеві в ресурсах. По-друге, іноді геополітична вісь може виступати в якості захисного щита для певної держави або ж цілого регіону. Отже, для проведення успішної регіональної геополітики великі гравці визначають і справляють свій вплив на країни – геополітичні осі.

В умовах глобалізаційних процесів ХХІ ст. можна виокремити п'ять геополітичних гравців і п'ять геополітичних осей в євразійському регіоні. Франція, Німеччина, Росія, Китай та Індія є основними і найвпливовішими гравцями (Велика Британія, Японія, Індонезія, хоча є важливими країнами, але не оцінюються як активні геополітичні гравці).

Україна, Азербайджан, Південна Корея, Туреччина та Іран відіграють роль геополітичних осей. Деякою мірою Туреччина та Іран є також геополітично активними державами [14, с.41]. Пояснюючи статус України як геополітичної вісі, Зб. Бжезінський зазначає, що саме її існування як незалежної країни, допомагає трансформувати Росію. Без України Росія перестає бути євразійською імперією, хоча таке просторове існування можливе, але тоді Росія буде перетворюватися в азіатську імперську державу. Сильним противником цьому процесу буде виступати Китай з його претензіями на велику світову державу. Якщо ж, Москва буде контролювати Україну (значні ресурси) з виходом до Чорного моря, то Росія об'єктивно володітиме необхідними засобами для відновлення імперського статусу. Втрата Україною незалежності матиме наслідки для Середньої і всієї Європи, перетворивши Польщу в геополітичну вісь на східному кордоні ЄС [15, с.46].

На початку ХХІ ст. Україна знаходиться на широтній геополітичній вісі, полюсами якої є Західна Європа (Європейський Союз) і Російська Федерація (з неоєвразійською, а точніше сказати імперською ідеологією). Зауважимо, що поступово відбувається відродження традиційної меридіональної осі – Балтійсько-Чорноморської. Геополітичним ядром на перетині цих регіональних осей є Україна, яка забезпечила собі членство у значній кількості регіональних організацій.

Враховуючи зазначене, можна визначити сучасне геополітичне становище України, яке характеризується низкою чинників:

По-перше, місцерозташуванням. Західними кордонами вона виходить до держав ЄС – найпотужнішого політико-економічного утворення світу. Від самої України залежить, щоб її кордони і територія виконували не бар'єрну, а контактну, суспільно-політичну, соціоекономічну та культурну функції.

По-друге, багатовекторністю української зовнішньої політики. Одночасне декларування кроків у напрямку до ЄС та Митного союзу, що розмиває пріоритети та цінність України як сучасної держави.

По-третє, українські контакти на південному та південно-східному напрямках. Про це свідчать офіційні візити українських і зарубіжних делегацій протягом 2010–2013 рр. в Україну, Туреччину, Китай, Індію тощо.

Опираючись на ці особливості української геополітики, зазначимо, що найважливіша геополітична вісь Євразії пролягає по лінії Росія – Чорне море – Туреччина. Для України – це кордон по Азовському та Чорному морях і Керченській протоці.

Інша геополітична вісь пролягає через Польщу – Україну – Туреччину (Балто-Понтійська, меридіональна вісь), яка об'єднує Західну Європу, Північ і Центральну Азію.

Геопросторові зв'язки України мають гексагональний характер (вигляд шестикутника). Основні вектори: Польща – країни ЄС; Білорусь – країни Балтії; Росія – країни Центральної Азії та Далекого Сходу; Грузія – інші країни Центральної Азії та Закавказзя; Туреччина – країни східного Середземномор'я; Балканські країни.

Україна має один із найвищих у Євразії показників центральності (значна кількість сусідів). Цінні та бажані для держави добросусідські відносини із Польщею (вихід до ЄС), Росією (енергоносії, вихід в Азію, важливий ринок (товарів та послуг) та Туреччиною (вихід через Босфор і Дарданелли у Світовий океан [16].

Представники класичної школи геополітики (Х. Маккіндер, Н. Спайкмен), трактуючи зміст поняття «геополітична вісь», виходили з його двоякого розуміння: 1) центр євразійського континенту; 2) приберегові зони, які мають контролювати імпульси Хартленду.

Сучасне трактування цієї категорії (Зб. Бжезінський) вказує на те, що це території вразливі в геополітичному сенсі (немає значення територіальне розташування на Євразійському континенті), коли вплив на них мають великі геополітичні гравці. Геополітичні вісі стають простором через який формується могутність світових акторів/гравців.

Історичний досвід України зазначає, що її землі завжди перебували в зоні інтересів держав, які формували геополітичні вісі (за виключенням періоду Київської Русі). На початку ХХІ ст. статус України в міжнародному просторі не змінився, ми і надалі залишаємося за висловом Зб. Бжезінського, розмінною монетою у світовій «шахівниці».

Список використаних джерел і літератури:

1. Геоекономічні сценарії розвитку і Україна: монографія / М.З. Згуровський, Ю.М. Пахомов, А.С. Філіпенко та ін. – К. : Академія, 2010. – 328 с.
2. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти : [кол. моног.] / за ред. Ф.М. Рудича. – К. : МАУП, 2002. – 488 с.
3. Дергачев В.А. Геоэкономика Украины: теоретические и прикладные основы / В.А. Дергачев. – Одесса : ИПРЭИ НАНУ, 2002. – 244 с.; Дергачев В.А. Геоэкономическая трансформация Украины : монография / В.А. Дергачев. – Электронное издание на CD. – Издательский проект профессора Дергачева, 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dergachev.ru/book-19/index.html>; Дергачев В.А. Геополитическая и геоэкономическая трансформация Украины / В.А. Дергачев // Научные труды : в 7 кн. – Кн. 6. – Электронное издание на CD. – Издательский проект профессора Дергачева, 2008 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://dergachev.ru/book-16/index.html>
4. Геополитика : антология. – М. : Академический Проект; Культура, 2006. – 1004 с.
5. Spykman N.J. The Geography of the Peace, (New York: Harcourt, Brace and Company, 1944) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.exploringgeopolitics.org/Publication_Boon_von_Ochssee_Timothy_Mackinder_and_Spykman_and_the_new_world_energy_order.html
6. Дергачев В.А. Геоэкономический словарь-справочник / В.А. Дергачев. – Одесса : Ипрээн НАНУ, 2004. – 177 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.politike.ru/dictionary/973/word/geopoliticheskaja-os>
7. Хачатуров В. Россия и геополитическая стабильность мира / Владимир Хачатуров [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.archipelag.ru/geopolitics/osnovi/axis/stability/>.
8. Ширгазин О.Р. Геополитические интересы России в период глобального передела мира / О.Р. Ширгазин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.whiteworld.ru/rubriki/000102/002/01010501.htm>

9. Исторические и геополитические взгляды Ю. Липы // Древняя история [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://uatrip.ru/istoricheskie_i_geopoliticheskie_vzgljdy_yulipy.html
10. Социально-экономическая география Украины / под ред. О. Шабля. – Львов : Світ, 1998. – 640 с.
11. Баки М. Геополитический разлом: Украина / Мишель Баки (Michel Buckley) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.warandpeace.ru/ru/exclusive/view/74100/>
12. Бжезінський Зб. Велика шахівниця / З. Бжезінський. – Львів–Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. – 236 с.
13. Бжезінський Зб. – Зазначена праця.
14. Бжезінський Зб. – Зазначена праця.
15. Геополітичне положення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/713-geopolitichne-polozhennya-ukrajini>.

Т. Ігнат'єва

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИЕ ОСИ ЕВРАЗИЙСКОЙ ГЕОПОЛИТИКИ (ЭВОЛЮЦИЯ СОДЕРЖАНИЯ КАТЕГОРИИ) И УКРАИНА

После распада биполярной системы, глобальной мир переживает в состоянии турбулентности, которая является основной тенденцией XXI века. Кроме того, отношения между Украиной и Российской Федерацией 2014 – начала 2015 гг. имеют непосредственное влияние на процесс образования новой архитектуры международных отношений, формирования новых геополитических осей развития. В современных условиях приобретает актуальность поиск каждой страной своей собственной геостратегии.

Изучение геополитического положения Украины через исследование основных осей евразийской геополитики формирует цель статьи. Ее задания: анализ наработок отечественных ученых о современной геостратегии нашего государства; раскрытие содержания «геополитическая ось» классиками геополитики и современными учеными; исследования процесса привлечения украинских земель в геополитические интересы соседних государств (разных исторических эпох).

С классической точки зрения геополитическая ось истории – это внутриконтинентальные евразийские территории – Heartland (Россия), вокруг которых происходит пространственная динамика исторического развития (Х. Маккиндер), или – прибрежные зоны, которые контролируют импульсы Heartland – Rimland (Евразия с российским ядром) (Н. Спайкмен).

Переосмысление содержания категории «геополитическая ось» принадлежит Зб. Бжезинскому, который считает, что – это государства, важность которых в региональной и мировой политике определяется их уязвимым месторасположением и невозможностью самостоятельно проводить внешнюю политику, формировать международные отношения. Роль геополитических осей играют Украина, Азербайджан, Южная Корея, Турция и Иран.

Вся история Украины свидетельствует, что ее земли всегда находились в центре геополитических событий в результате которых были сформированы две главные геополитические оси: меридиональная (IX в.; простиралась от устья Невы через Волхов и в бассейн Днепра, соединив Балтийский регион, прежде всего, Скандинавию с Черноморским бассейном и Византией) и широтная (например, литовско-украинская XIV в., польско-украинская XVI – XVIII вв. и т.д.).

В XX – в начале XXI века Украина располагалась и продолжает располагаться на широтной геополитической оси с полюсами: Западная Европа (Германия, Европа, ЕС) и РФ (Советская Россия, СССР). Постоянная их борьба за континентальное влияние делают территорию Украины ареной военно-политической борьбы. Это противостояние – одна из причин российско-украинского конфликта 2014 – начала 2015 гг. находясь в положении ядра широтной оси, наше государство обречено, по выражению Зб. Бжезинского, оставаться разменной монетой на мировой «шахматной доске».

Ключевые слова: биполярная система, глобальный мир, геополитика, геополитическая ось, геопространство, Украина.

Tetyana Ignatyeva

GEOPOLITICAL AXIS EURASIAN GEOPOLITICS (EVOLUTION OF THE CONTENT CATEGORY) AND UKRAINE

After the collapse of the bipolar system, global world is under turbulence, which remains the main trend of the XXI century. In addition, the course of relations between Ukraine and the Russian Federation 2014 – early 2015 have a direct impact on the formation of a new architectonics of international relations, the formation of new geopolitical axis. In modern conditions is the relevance of search each country's own geopolitics.

Determination of the geopolitical situation of Ukraine through research major axes Eurasian geopolitics forms aim article. Its mission: analysis of developments of domestic scientists on modern geopolitics of our country; disclosure of the contents “geopolitical axis”, based on its interpretation of the classics of modern geopolitics and scientists; research process involving Ukrainian lands in the geopolitical interests of neighbouring countries (different eras), and therefore their inclusion in various geopolitical axis.

From the classical point of view geographic axis of history – a Eurasian inland territory – Heartland (Russia), which takes place around the spatial dynamics of historical development (H. Mackinder), or – *pryberhovi* areas that need to control impulses Heartland – Rimland (Eurasian Russian core) (N. Spaykmen).

Rethinking the Meaning of the “geopolitical axis” refers Coll. Brzezinski, who believes that – a state in which the importance of regional and world politics defined by their vulnerable location and the inability to conduct foreign policy to shape international relations. Role play geopolitical axis Ukraine, Azerbaijan, South Korea, Turkey and Iran.

The whole history of Ukraine argues that this country has always been at the center of geopolitical events in which were formed by two main geopolitical axis: meridional (IX century; stretching from the mouth of the Neva through Volkhov and Dnieper basin, connecting the Baltic region, especially Scandinavia from the Black Sea and Byzantium) and latitude (for example, Lithuanian-Ukrainian XIV century, Polish-Ukrainian XVI – XVIII., etc.).

In the XX – XXI century. Ukraine was and still is on the pulse geopolitical axis of poles: Western Europe (Germany, Europe, EU) and Russia (Soviet Russia, USSR). The constant struggle for their continental territories of Ukraine affected by the scene of the military and political struggle, it has contributed to Ukrainian-Russian confrontation 2014 – early 2015. Being the core of this axis, our country is doomed, according to Coll. Brzezinski to be pawns in the world “chessboard”.

Key words: bipolar system, global world, geopolitics, geopolitical axis heoplace, Ukraine.

Отримано: 15.05.2014